

A katona hadba indult

Ruszin népballadák

A zsidóany felesége

Lent a völgyben, túl a pajtán,
egy ökrével szánt a leány.
Messze még a munka vége,
de az anyja üzen érte:
– Gyere, lányom, férjhez adlak,
magam sem t'om, kihez adlak.

– Anyám engem férjhez adott
Jancsihoz, a nagy rablóhoz.
Este megy, megjő hajnalra,
véres kardját hazahozza,
azt is az asztalra rakja,
maga kívül az ablakba.

Gyermekeit hogy rengetgeti,
anyja így énekel neki:
– Beli-beli, kicsi bubám,
ha olyan lennél, mint apád,
apró tested összevagnám,
a Duna vizébe szórnám!

Az ő ura bejött érte,
kivezette a nagy rétre.
– Térdre, asszony, csukd be szemed,
mert most leveszem a fejed!
Csak azt az egy nótát fújjad,
amivel fiam altattad,
mikor a rengőt ringattad!

– Nem nóta az, amit fújtam,
én csak az igazat szóltam.
– Anyám, kedves öreganyám,
add karomba kicsi pulyám,
hadd csókolom utoljára.

Egyik arcát megcsókolta,
a másikat megharapta.
– Erről jusson majd eszedbe,
hogyan apád a fejem vette!

Sír a gyermek a kis ágyon,
Jancsi véle mit csináljon?
Aztán mégis ölbe veszi,
a liget-erdőbe viszi,
bölcsőcskét farag ott neki
a legszebbik jávorfából.
Ha a szellő himbálgatja,
máris jobb a feje alja –
azt hiszi, anyja ringatja,
ha az eső cseperészik,
jó szülője mosdatgatja.

A halott vőlegény

A katona hadba indult,
kedvesétől így búcsúzott:
– Várj két évig türelemmel,
s ha addig nem jövök, feledj el.

Eltelt két év, mégsem hitte,
varázslattal megidézte:
olyan szertartást rendezett,
hogy a föld is repedett.

Negyednapon éjfél tájon
ül Hancsa a vetett ágyon,
áztatgatja gyöngye lábát,
megzörgetik az ajtaját.

– Hancsa, Hancsa, mi dolog ez,
mért van betolva a retesz?
Elaludtál, nem is hallod,
hogy hazajött a galambod?

– Dehogyan alszom, ébren vagyok,
egyfolytában rád gondolok.
Jobb kezével kinyitotta,
bal karjával átkarolta.

– Üdvözöllek, egyetlenem,
kedvedet mivel lelhetem?
Vacsorát készítek néked,
ébresszem a cselédséget?

– Ne készítsél eleséget,
ne verd fel a cselédséget.
Azért adott az Úr estét,
hogy nyugossa törött testét,
ki egész nap munkálkodott.

Azzal járhatasz a kedvemben,
ha keresgélisz a fejemben.
Fejét hát ölébe vette,
s babirkálni¹ kezdett benne.
– Hajad selyme, kedves babám,
mállik, porlad ujjam nyomán,
s hová lett az arcod pírja?

– A csatában szélen álltam,
sűrű eső verte hátam,
göndör hajam odaveszett,
arcom is megfeketedett.

Kedvesem, ha velem jönnél,
a Dunához elkísérnél,
ott nem érne hűvös szellő,
rejtene az árnyas erdő.

Kapta mindjárt a kendőjét,
hogy kövesse szeretőjét,
úgy ballagtak a Dunához,
ártéri erdő aljához.

– Ej, te leány, hol az eszed,
a lólábút mért követed?

Szegény Hancsa összeretent,
ijedtében térdre esett.

– Jaj, Istenem, de megjártam:
az ördöggel összeálltam!

– Fordulj vissza, szívem, gyorsan,
nem az vagyok, ki rég voltam,
a gonosz maga áll előtted,
feledd el a szeretődöt!

El is indult, de megfordult,
s porrá hullott, elhamvadott.

¹ Ugocsai tájnyelvi elem – valakinek a hajában kedvesen turkálni, fejbőrét vakargatni.

A lány elkíséri bátyját a háborúba

Volt egy lánynak egy fivére,
volt egy lánynak egy fivére,
s mikor a hadba kísérte,

hátslovát felnyergelte,
hátslovát felnyergelte,
kantárt adott a kezébe.

– Eredj, bátyám, várnak téged,
eredj, bátyám, várnak téged,
az Úristen legyen véled!

Nyeregben ül, vígan vágdat,
nyeregben ül, vígan vágdat
a százados és a század.

Sűrű eső csak csepereg,
sűrű eső csak csepereg,
de az úton már a sereg.

Mennek nappal, mennek éjjel,
mennek nappal, mennek éjjel
Istennek segedelmével.

– Most húzzátok, haj, zenészek,
most húzzátok, haj, zenészek,
ne féljenek a legények!

Szürke varjú leng a ködben,
szürke varjú leng a ködben,
szegény bátyám jár eszemben.

– Hej, te varjú, tőled kérdem,
hej, te varjú, tőled kérdem,
nem láttad-e a testvérem?

– Láttam, bizony, felismertem,
láttam, bizony, felismertem,
csontjai közt szedegettem.

Golyókkal volt teleszórva,
golyókkal volt teleszórva
fekete gyászkoporsója.

Magzatgyilkos lány a pokolban

Indult a lány az útra,
friss vízért a Pap-kútra.
Jött egy legény ízibe':
– Koszorúdat add ide!

– Koszorúm épp illik rám,
az ördögnek hogy adnám?

De az derékon kapta,
forgószeleként forgatta,
elrikkantotta magát,
s vitte hegyen-völgyön át.

– Kerüld a kéményeket,
a füst marja szememet,
vigyél haza falumba,
ahol vidám a nóta.

– Tárd ki, testvér, a kaput,
meglátod csak, mit hozok!
– Mi a terhed, ugyan mi,
hogy a kaput kell nyitni?

– Testet s lelket adok át:
a Molnárék Hancsáját.

– S mi lehet ennek oka?
– Három megölt magzata.
Három kölykét eltette,
a világát úgy élte.

– Egyik a kosár alatt,
már a föld is rászakadt,
kettő gyolcsba tekerve
asztal alá temetve.

– Ültesd le a küszöbre,
főzzél szurkot az üstbe'.

Egy bögrével megivott,
fehér füstje felcsapott,
a második pohártól
lángot fújt a torkából.

Fecske szállt le hozzája:
– Menj anyám ablakára,
mondd el: velem jól bánnak,
főtt szurokkal táplálnak.

Vári Fábrián László fordításai

FIRCZÁK IRÉN

HAZAÚT